

povijedi njegove, svoju tezu, kao da je Krist očekivao skori svršetak svijeta. Schnitzer se na činjenicu nipošto nije obazrio, da je Krist izrično otklonio, da označi vrijeme, kad će opet doći. Time pada podloga, koju je htio dati svome nijekanju, da je Krist ustanovio primat. Krist nije svratio svoj pogled na svijet, koji će doskora propasti, nego na svijet i razvoj svijeta, koji će se imati moću njegovog evanđelja s temelja obnoviti.

Drugi dokaz pobija time, što je 1. rukopisna tradicija Math. 16, 17—19 tako besprikorna, da s tekstualno-kritičke strane nema povoda upustiti se u istraživanja autentičnosti toga teksta; 2. niti „viša“ kritika nema povoda, s nutarnjih nazloga dvojiti o njenoj autentičnosti. O protuslovlju s bližnjim ili daljnjim kontekstom nema ni govora — dapače to je mjesto u potpunoj harmoniji sa cijelom slikom Kristove propovijedi, a osobito u svom odnošaju s Petrom; 3. Sch. je sve pozitivne dokaze, koji za autentičnost toga teksta govore, potpuno porinuo na stranu, dočim je svoje dvojbe i tobožnja protuslovlja tako jako pretjerao, da njegova razlaganja nose na sebi odviše jako izraženu jednostranu tendenciju.

Pošto T. ne kani pobijati pojedine patrističke dokaze Sch., to proti trećem dokazu Sch. ustaje samo u toliko, u koliko Sch. tvrdi, da djela apostolska ne znadu za primat Petrov, uz to pobija Sch. argumentum ex silentio, kojim tvrdi, da do konca 2. stoljeća nije bilo poznato mjesto iz Math 16, 17—19, jer se do tada u vrelima ne spominje. Pojedina patristička pobijanja vidi u Theol. Revue 1910. str. 513—514. Tillmann završuje svoju radnju, koju svakom preporučujemo, koji se tim pitanjem bavi — „istinu o Isusu i papinstvu Schnitzer nije rekao.“

I kod nas se jedan „slobodoumi“ list u dva navrata obazrio na Schnitzera, te kaže, da je u svojoj raspravi: „Da li je papinstvo ustanova Isusa Krista?“ znanstveno pokušao osvjetliti to pitanje. Ako je znanstveno isto što i protukatolički, onda dotični list imade pravo. E. L.

Motu proprio Pija X. o modernizmu. Papa Pijo X., kako proizlazi iz prvih redaka njegovog: „Motu proprio,

quo quaedam statuuntur leges ad modernismi periculum propulsandum“, vrlo se boji, da mnogi od pristaša onih nauka, koje su osuglene enciklikom: „Pascendi“, nisu još svoje bludnje zabacili, nego naprotiv nastoje, da ih sve više prošire. O tom nema dvojbe, da modernistima, koji jošte pristaju uz svoje bludnje, razboritost nalaže, da simuliraju svoju vjeru, da tako mogu ostati u Crkvi, te čekaju na bolja vremena! Oni i nadalje spretno i tajno šire svoje nazore (in clandestinum foedus ascire socios). Modernističke se bludnje dakle dalje šire. Stoga je papa Pijo X. poduzeo tako stroge mjere u svom: Motu proprio. Julien de Narfon u „Figaru“ od 15. rujna prošle godine veli: „Jasno je, da Rim ne bi bio upotrijebio tako izvanredne mjere protiv modernizma, da ga je držao definitivno pobijegjenim; držim za vjerojatno, da je Rim u tom pogledu dobro informiran... S druge strane, u naše doba nije dostatan jedan čin auktoriteta, da se najedanput prihvatit od skupine učenih ljudi kao istinito ono, što drže krivim, bio taj auktoritet još tako častan.“

K tomu dolazi i to, da auktoritet češće izvjesno saznaje za modernističke struje, kao to pokazuju razne mjere obzirom na seminare u Perugi, Fernu i Faenzi. Koji put se opet iz romana i drugih literarnih djela vidi, da se širi duh modernistički u izvjesnom katol. milieu-u. Osim toga imade časopisa, koji idu upravo zatim, da prošire modernističku nauku i da steknu pristaše među inteligentnim katolicima i svećenicima; tako u Njemačkoj: Das neue Jahrhundert (Schnitzer, Hugo Koch, Otto Sickenberger), u Italiji: Coenobium, u Ženevi: Revue moderniste internationale, u Parizu izdanja biblioteke pod imenom: Critique religieuse.

Svakako je vrlo pretjerano, što Salomon Reinach piše u svom djelu: Orpheus: „Modernizam, slijedeći izjavu, koja je dostojna vjere, broji barem 15 000 pristaša među francuskim svećenstvom.“ Na to A. Loisy odgovara u „Revue historique“, da ih nema niti 1.500. A „Revue du Clergé français“, kaže, da se i taj broj mora podijeliti sa deset, da čovjek približno dogđe do istine. Još je više pretjerano reći, da su moderniste cijelog

svijeta organizirani tajnom, internacionalnom organizacijom (carboneria modernista), kako je to napisao neki rimski dopisnik u „Action française“. To je puka i nevjerovatna hipoteza, koju bi svakako trebalo ponajprije dokazati.

Istina je, da niti jedna hereza nije bila tako radikalna kao što je modernizam. On negira katol. nauku o objavi i dogmama, historijsku realnost Kristove nauke i njegove institucije. A s druge strane i poslije papine enciklike i poslije apostazije prvaka modernističkog pokreta, atmosfera, koju je stvorio modernizam, nije ni zdaleka sasvim od bludnje pročišćena. Učinci se toga pokreta manifestiraju iz vremena u vrijeme u Njemačkoj, Italiji i Franceskoj, a i drugdje.

Stoga je bilo upravo potrebno, da sv. Stolica najodlučnije ponovno ustane protiv te pogibeljne struje, koja kao pošast okužuje kršćanski svijet i da upotrebi tako rigorozna preventivna sredstva, kao što ih je upotrebila.

E. L.

Ode Salamonove. Godine 1909. izašlo je prvo izdanje novo pronađenih, praksijskih pjesama, pod imenom Salamonove ode, koje su do sada tek bile fragmentarno poznate po nekim koptičkim prijevodima. Salamonove je ode iznašao Rendel Harris i objelodanio ih u kritičkoj ediciji sirskeg pratećka dodav samo opasku, da te ode potječu iz blazine Eufrata. Čim su te ode izašle, odmah su se stručnjaci počeli njima baviti, te ih komentirati i prevagjati. Te su ode prevedene na engleski: The odes and psalms of Salomon, Cambridge, 1909. — Barnes: The odes of Salomon, Journal of theological studies 1910, str. 617, na njemački su ih preveli Flemming i Harnack: Ein jüdisch-christliches Psalmbuch aus dem ersten Jahrhundert, aus dem Syrischen übersetzt, mit Anmerkungen; Lietzmann: Kleine Texte bearbeitet und herausgegeben (Texte u. Untersuchungen 35, 4); Ungnad i Staerk: Die Oden Salomos, aus dem Syrischen übersetzt Heft 64. Bonn 1910., a na francuski Battifol i Labourt: Les odes de Salomon, Revue biblique internationale 1910, str. 483—500.

Te su pjesme pune nježnosti, osjećaja i ljepote izraza, ali se ipak već kod njih osjeća upliv izvancrkvenih krugova i njihove literature.

Naravno da raspravljanje o odama Salamonovim još ni iz daleka nije završeno. Harnack drži te pjesme za interpolirane hebrejske pjesme, uz njega pristaju Staerk i Spitta, prema smatraju njegove dokaze za nedostatne. Radikalac Wellhausen i anglikanac Barnes su protiv Harnacka. Ovo pitanje je i stoga od važnosti, što Harnack kompleks ideja u tim odama označuje kao već odavna ali bez uspjeha potraživani milieu, iz kojeg je proizašla Ivanova teologija. Katolik Krebs došao je na temelju svestranog studija Salamonovih oda do osvjedočenja, da su one izgradnja (Weiterbildung) novozavjetnih, specijalno johaneiskih ideja u smjeru tek se razvijajuće gnoze. Te će pjesme svakako pripadati, drži Krebs, drugomu ili trećemu stoljeću, te nam služiti kao važan monumenat za poznavanje gnoze u prvim njenim stadijima. (Isp. Hochland, 1910. prosinac str. 374—377).

E. L.

O Keplerovom savezu. (Keplerbund). Što je zla počinio Haeckel na intelektualnom i moralnome polju nije moguće izreći.

Već oko 80-tih godina prošastoga vijeka izišao je sa svojim djelom: „o povjesti naravnoga stvaranja“. Protivna trijezna kritika zadala je njegovoj povjesti jak udarac. G. 1892. izdao je spis: „monizam kao vez između vjere i znanosti“, te je tačno označio granice nove vjere, kojoj je podloga nauka Darwinova, postavljena na dvojaku čvrstu bazu, naime na naziranje o svijetu s posve naravnoga gledišta i na nepobitne — po njemu — dokaze modernoga naravoslovlja.

Sedam je godina iza toga izdao „Monističku filozofiju“ i „Welträtsel“. Što je zla Haeckel počinio ovim djelima, nije ni sam predvigjao, a zna se, kako se je dicio, da je djelima svojim našao do milijun čitatelja.

U monističkoj filozofiji nakan je on dati narodu svojem novu filozofiju, kako on sam izjavljuje. Gradio je Haeckel filozofiju svoju na Spinozi i Kantu, ali posve krivo, jer ih nije ni sam razumio. Fizik Chowolson veli za Haeckela: „Sve, što je Haeckel rekao o bazi i provodnoj ideji filozofije svoje, jednostavno je posvema krivo, jer se osniva na neznanju i obilju fraza, a završuje svoj sud o djelu: „rug i smijeh slijedećeg stoljeća nad Haeckelovom filozofijom